

Arts en patiënt spelen onderling hun eigen rol

David Engelhard is sinoloog en bestuurskundige

MEDISCHE ZORG

Natuurlijk is een arts 'mens', maar laten we hem toch vooral als professional beoordelen.

Als ik de conclusies uit de *Volkskrant*-reeks 'Die ene patiënt' goed begrijp, is de opdracht aan de dokter om vooral 'gewoon mens te blijven' ('Die ene arts', 17 augustus). Reumatoloog Deborah van der Stoep (Boeken en wetenschap, 27 juli) krijgt van een patiënt zelfs te horen: 'U bent geen dokter, u bent een mens.' Zij beschouwt dit als een compliment, wat op z'n minst opmerkelijk is voor een jonge arts. In ieder geval zegt deze vergelijking, en het feit dat het als compliment is bedoeld, iets over de ambivalentie die de rol van artsen oproept.

Ik ben met een chronische ziekte een ervaren patiënt. Daarnaast ben ik opgeleid als sinoloog en bestuurskundige en houd ik mij professioneel bezig met (medisch) leiderschap. Als ik tijdens mijn studie iets heb geleerd van de Chinese wijsgeer Confucius, dan is dat het principe van de wederkerigheid. Voor Confucius was een koning slechts koning in relatie tot het volk. Vertaald naar ons leven: een dokter is pas dokter in relatie tot de patiënt, en andersom.

Als patiënt heb ik geleerd dat ik veel van mijn artsen kan vragen, maar dat ik als patiënt ook vertrouwen moet hebben in hun kennis en medisch leiderschap. Dat vertrouwen ontstaat natuurlijk niet vanzelf. Daarvoor moeten beide partijen met el-

kaar praten. Uit de prachtige reeks van verslaggeefster Ellen de Visser blijkt het belang daarvan.

Vertrouwen

Een arts brengt kennis mee en de bereidheid om die in te zetten ten behoeve van de patiënt. De patiënt brengt zijn klacht mee en de bereidheid om die te laten behandelen. De bereidheid van de arts staat buiten kijf, want die is inherent aan zijn beroep. Anders gezegd: daar wordt hij of zij voor betaald. De bereidheid van de patiënt om zich te laten behandelen lijkt logisch ('je wilt toch van je klachten af'), maar is dat niet. Die is namelijk afhankelijk van diens vertrouwen in de dokter. En dan niet in de 'dokter als mens', maar in de 'dokter als dokter'. Dat lijkt misschien academisch, maar als je niet het vertrouwen hebt dat je tandarts een echte tandarts is, doe je je mond niet open.

De kwaliteit van een medische behandeling is afhankelijk van de kwaliteit van de relatie tussen arts en patiënt. Wie die relatie ziet als een relatie 'tussen twee mensen' doet de rol van beiden tekort. Immers, ieder heeft een eigen verantwoordelijkheid, verbonden met de eigen rol.

De dokter is de professional in de relatie en vervult een rol ten dienste van de ander; een goede arts zal in het

belang van de patiënt steeds de afweging maken wat hij zal zeggen of welk behandelvoorstel hij zal doen. Hij heeft de leiding in het gesprek.

De rol van de patiënt is anders: hij is de 'eigenaar' van het probleem en zoekt daarbij de hulp van de ander. Een patiënt hoeft geen rekening te houden met het belang van de dokter en kan zeggen wat hij wil. Maar hij bepaalt wél of het gesprek plaatsvindt.

Vak

Uiteindelijk concludeert reumatoloog Deborah van der Stoep in 'Die ene patiënt': 'De kern van het artsenvak is niet alleen de ziekte te zien, maar ook de patiënt.' Daar zullen weinigen het mee oneens zijn. Maar het is ook andersom: De kern van het 'patiënten-vak' is niet alleen de medische kennis te zien, maar ook de dokter. En wat mij betreft gaat het dan niet om de dokter als 'mens', maar als professional. Als ik een dokter opzoek met de vraag mij te helpen met mijn klacht, is het mijn verantwoordelijkheid een reële medische vraag te stellen, zodat de arts kan handelen. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van de dokter om met mij te communiceren zoals je van een vakvrouw/man verwacht. Als het mij om de 'mens' is te doen, ga ik wel naar mijn buurman of naar een goede vriend.

Een arts in gesprek met een patiënt.

Foto Harry Cock / de Volkskrant